

Karatepe Kazıları ve İdealist Bir Genç Kaymakam

Ali Can*

Bu yazı; 1980’li yıllarda Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü TÜ-YATOK (Türkiye Yazmaları Toplu Kataloğu) Projesi’nde birlikte çalıştığım, halen Milli Kütüphane Başkanlığı bünyesinde yürütülen bu projede çalışmalarını sürdüren değerli dostum Ahmet Cevdet Geçkil’in bir sohbetimiz sırasında anlattığı ve beni oldukça etkileyen bir anısını, siz değerli meslektaşlarımla paylaşmak isteğinden doğdu.

Eski adıyla Mülkiye Mektebi’nden mezun olan ve genç bir kaymakam olarak meslek yaşamına başlayan Ahmet Cevdet Bey, Ticaret Bakanlığı’ndan genel müdür olarak emekli olduktan sonra, Prof. Dr. Özer Soysal’ın Kütüphaneler Genel Müdürü olduğu dönemde hayata geçirilen TÜYATOK Projesi’ne, 1979 yılında, Arapça, Osmanlıca ve Fransızca bilmesi nedeniyle katılmıştır. Halen bu projede, ilerlemiş yaşına rağmen ücret almadan çalışmasını sürdürmektedir.

Bu güzel anı özetle şöyle: Ahmet Cevdet Bey, 1947 yılında Kadirli’de genç bir kaymakam olarak görev yaptığı sırada, bölgedeki önemli bir Geç Hitit kalesi olan Karatepe’de kazı başlatmak üzere Kadirli’ye gelen Prof. Bossert ve o sıralarda genç bir asistan olan, bugünse dünyaca ünlü arkeoloğumuz Prof. Dr. Halet Çambel, kazı için parasal kaynakları olmaması nedeniyle, kendisinden yardım istemişler. Kaymakamlığın bu tür harcama bütçesi olmamasına rağmen Ahmet Cevdet Bey, kazı çalışmalarının aksamasına gönüllü razı olmadığı için kazıya maddi kaynak sağlayabilmek amacıyla, Çocuk Esirgeme Kurumu aracılığıyla bir eşya piyngosu düzenletmiş. Elde edilen gelirin (beş 5000 lira) yarısı, Karatepe çalışmalarına, diğer yarısı Kadirli Belediyesi’nde 600 ciltlik bir kitaplık kurulmasına ve 23 Nisan’da muhtaç çocukların giydirilmesine harcanmış.

Değerli hocamız Prof. Dr. Özer Soysal’ın da dostu olan Ahmet Cevdet Bey, bir sohbetleri sırasında aynı anıyı anlatınca, Özer Bey de bu olayı çok anlamlı bularak, eğer belgeleyebilirse yayımlanmasının yararlı olacağını belirtmiş. Bunun üzerine Ahmet Cevdet Bey, Halet Çambel’e mektup yazıp, 1947 yılındaki bu ilişkilerini anımsatarak, o günleri hatırlayıp hatırlamadığını sormuş. Bu mektuba, 80’li yaşlarında olmasına rağmen halen Karatepe’de çalışmalarını sürdüren Halet Çambel’den, o günleri ayrıntılarıyla anlatan yanıt gelmiş.

Ahmet Cevdet Bey’den bu anıyı dinledikten sonra, Prof. Dr. Halet Çambel’in mektubunu da okuduğumda, istenirse kültürümüze ve kültürel mirasımıza, imkânsızlıklar içinde bile nasıl sahip çıkılabileceğini örnekleyen bu olayı daha ay-

* Ali Can, Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü çalışandır; e-posta: alican@marketweb.net.tr

rıntılılarıyla anlatan Halet Çambel'in mektubunu da yazıya ekleyerek belgelendirmek istedim. Yayımlanabilmesi için Ahmet Cevdet Bey tarafından sözlü olarak izin alınan, değerli arkeolog Prof. Dr. Halet Çambel'in mektubu, özgün haliyle verilmiştir.

İlerlemiş yaşlarına rağmen, kültürel mirasımızın iki ayrı alanında çalışmalarını sürdüren değerli Prof. Dr. Halet Çambel'e ve dostum Ahmet Cevdet Geçkil'e daha uzun yıllar kültürümüze katkılarının sürmesi dileği ve saygılarımla...

15.12.2002
Karatepe-Aslantaş
Prof. Dr. Halet Çambel
Kadirli/Osmaniye

Pek Sayın Ahmet Cevdet Bey,

Gene Karatepe'deyiz. 1947'den beri yarım asırdan fazla bir zaman geçtiği halde, sizi hep minnet, saygı ve sevgi ile anıyorum.

M.Ö.8.yüzyıla ait bir Geç Hitit kalesi olan Karatepe-Aslantaş'ı genç bir asistan olarak Prof. Dr. Bossert ile birlikte 1946'da, dağ başında, orman içinde bulmuş, 1947'de kazıya başlamak üzere harekete geçmiştik. Karatepe'de hiyeroglif ve Fenike yazısı ile aynı anlama gelen uzun yazıtlar bulunduğundan hiyerogliflerin Fenikecenin yardımı ile çözülmesi olanağı ortaya çıkmıştı.

Ancak, Üniversite, Genel Müdürlük ve Türk Tarih Kurumunca ayrılan ödenek çok yetersiz olduğu için, yerel kaynaklarla bu sorunun halli için size başvurmuş-tuk.

Hatırladığıma göre, siz iki seçenek üzerinde durmuştunuz. Bunlardan biri, Kadirli'nin zengin toprak ağalarına başvurmak, diğeri ise bir eşya piyangosu düzenlemek yoluyla halkın katkısını sağlamaktı.

Kaymakam olarak çeltik komisyonu başkanı olduğunuz, çeltiğin köylere belli bir mesafede kalması gerektiği, ağalar bu kuralı delmek için türlü baskılarda buldukları için, siz ikinci seçeneği tercih etmiştiniz.

Ancak, gene hatırladığıma göre, kaymakamlığın bizzat piyango düzenlemesi hukuken mümkün değildi. Bu nedenle işi, çalışmalarınızı yakın ilgi ile izleyen Kadirli İlkokulu Başöğretmeni ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kadirli Şubesi Başkanı Osman Arıkan'a havale etmiştiniz. Çocuk Esirgeme Kurumu'nun tüzel kişiliği ve bir bütçesi olduğu için böyle bir piyango düzenlemesi hukuken mümkündür.

Osman Arıkan işe sarıldı, Çocuk Esirgeme Kurumu eşya piyangosu teklifini benimsedi, sizin önerdiğiniz doğrultuda karar verdi. Buna göre, her biri 1 (bir) li-

ralık 10.000 bilet bastırılacak ve hasılatın yüzde ellisi Karatepe çalışmalarına, yüzde yirmi beşi 23 Nisan'da muhtaç çocukların giydirilmesine, geriye kalan yüzde yirmi beşi de Kadirli Belediyesinde 600 ciltlik bir kitaplığın kurulmasına ayrılacaktı.

Piyango tertibi valinin iznine bağlı olduğu için, siz bizzat Adana'ya gitmiş işlemleri sonuçlandırmış, biletleri Adana'daki bir basımevine bastırmıştınız.

Yurt çapında çeşitli kurum, kuruluş ve özel kişiler nezdinde yapılan girişimler sonucunda biletler satıldı, o günün koşullarında önemli bir meblağ olan 5000 liraya yakın safi hasılatla Çocuk Esirgeme Kurumu'nun kararı aynen gerçekleştirildi.

Bu malî destek sayesinde Karatepe'deki çalışmalarımız hız kazandı, hiyerogliflerin çözümünde yol alındı.

Siz o yıl ayrıca Kadirli'de ortaokul kurulması için, köylünün okumasının kendi çıkarlarına ters düştüğünü düşünen zengin toprak ağalarının karşı koymasına rağmen, bu çok önemli işe giriştiniz ve halkın takdir ve sevgisini kazandınız.

Prof. Bossert'le Adana Valisi'ne vedalaşmak için gittiğimizde Vali "Kaymakama Kadirli'de otur, hiçbir şeye karışma, iş yapmağa kalkışma dedim, iş yapmağa kalktı, ben de takdir ettim" dedi. Valinin sizi takdir edip tebrik edeceğine ve bir takdirname verdireceğine böyle söylemesi ikimizde de şok etkisi yapmıştı.

İşte, 1947'den beri yarım asır geçen, Karatepe-Aslantaş'ın bütün dünyadan ziyaretçi çeken bir açık hava müzesi haline geldiği bu günlerde, hep o günleri ve sizin yaptıklarınızı anıyorum.

Saygı, minnet ve sevgilerimle.

İmza